

Bizonytalan emlékek a 2017-es IgNobel-díjakról

Az IgNobel-díjak 27. átadó ünnepségét 2017. szeptember 14-én tartották a Harvard Egyetemen; vagy talán egy más napon és más helyszínen: most már senki nem lehet biztos benne. Ami még ma is bizonyos: a teljes műsor televíziós felvétele megtekinthető az interneten (<https://www.youtube.com/watch?v=yNwLfRpNHhI>).

Az ünnepség a bizonytalanság jegyében telt, mert erre az évre a szervezők ezt választották mottóul. A fő védnök és ceremóniamester a sajnálatosan régen elhunyt Werner Heisenberg helyett Marc Abrahams, az *Annals of Improbable Research* folyóirat főszerkesztője volt. Az idén mind a tíz díjat átvették, heten személyesen is megjelentek (hangsúlyozottan saját költségükön utazva), hárman videóüzenetben fogadták el és köszönték meg a kétes elismerést.

Sor került a szokásos miniópera-ősbemutatóra is, ezúttal az *Opera az inkompetenciához* című művet adták elő, amelynek társadalmi mondanivalója sokkal mélyebb volt, mint a korábbi díjátadókon bemutatott előadásoké. A cselekmény középpontjában a Peter-elv és a Dunning-Kruger-hatás állt. A Peter-elvet Laurence J. Peter fogalmazta meg az 1960-as években: azt mondja ki, hogy egyébként igazságosan működő szervezetekben, ahol mindig a saját munkájukat legjobban elvégzőket léptetik elő, előbb-utóbb mindenki elér egy olyan pozíciót, amelyhez a képességei már nem megfelelőek, ezért munkája haszontalanná válik. A Dunning-Kruger-hatás a Cornell Egyetem kutatói, Justin Kruger és David Dunning által 1999-ben publikált és már 2000-ben IgNobel-díjjal is elismert pszichológiai megfigyelés: a hatás lényege, hogy hozzá nem értő emberek jellemzően irracionálisan túlbecsülik a saját képességeiket, s a hozzáértés hiányát sem saját magukban, sem másokban nem képesek felismerni.

A 2017-es díjakat a következő kutatók és tudományos eredmények nyerték el:

- Fizika: Marc-Antoine Fardin, aki elméleti fizikai számításokkal válaszolta meg azt az égető kérdést, hogy lehet-e egy macska szilárd és folyékony egyszerre.
- Béke: Milo Puhan, Alex Suarez, Christian Lo Cascio, Alfred Zahn, Markus Heitz és Otto Braendli annak bizonyításáért, hogy az észak-ausztráliai őslakosok fúvós hangszerének, a didzseridunak a rendszeres használata hatékony kezelés a horkolás és az alvás közbeni légzéskimaradás ellen.
- Közgazdaságtan: Matthew Rockloff és Nancy Greer annak kísérleti vizsgálatáért, hogy az emberek internetes fogadási hajlamát hogyan befolyásolja, ha élő krokodilokkal találkoznak.
- Anatómia: James Heathcote, aki részletes orvosi tanulmányt írt *Miért van az idős embereknek nagy fülük?* címmel.
- Biológia: Kazunori Yoshizawa, Rodrigo Ferreira, Yoshitaka Kamimura és Charles Lienhard annak felfedezéséért, hogy egy brazil barlangokban élő, *Neotroglia* nemzetséghez tartozó

rovarfaj hímjeinek a női, nőtényeinek pedig a hím nemi szervre emlékeztető testrészei vannak.

- Folyadékdinamika: Jiwon Han a folyadék-kilöttyenés mechanizmusának vizsgálatáért, különös tekintettel a kezükben kávéval hátráló emberek által létrehozott körülményekre koncentrálván.
- Táplálkozástudomány: Fernanda Ito, Enrico Bernard és Rodrigo Torres, akik elsőként számoltak be arról, hogy a farkatlan vérszopó denevér (*Diphylla ecaudata*) étrendjében az emberi vér is előfordul.
- Gyógyászat: Jean-Pierre Royet, David Meunier, Nicolas Torquet, Anne-Marie Mouly és Tao Jiang, akik korszerű képalkotási módszerekkel megmérték, hogy egyes emberek agyában mekkora undort kelt különböző sajtók látványa.
- Kognitív tudomány: Matteo Martini, Ilaria Bufalari, Maria Antonietta Stazi és Salvatore Maria Aglioti annak bizonyításáért, hogy az egyiptetűjű ikrek képeken nem tudják megkülönböztetni egymást.
- Szülészet: Marisa López-Teijón, Álex García-Faura, Alberto Prats-Galino és Luis Pallarés, akik kimutatták, hogy az anyaméhben lévő magzat erősebben reagál az anya nemi szervében játszott elektromechanikus zenére, mint az anya hasán előadottra.

A 2017-es évben az IgNobel-bizottság őszintébb volt, mint a Nobel-bizottság: kémianak nevezett díjat nem adtak ki. De él a remény, hogy a szeptember 13-án átadandó 2018-as elismerések egyikét újra kémikus kapja majd. Vagy mégsem.

Lente Gábor